

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра організації підприємництва та біржової діяльності

“ЗАТВЕРДЖЕНО”

Факультет економічний

“13” травня 2025 р

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПІДПРИЄМНИЦТВО**

Галузь знань: Управління та адміністрування

Спеціальність: 076 «Підприємництво та торгівля»

Освітня програма: Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Факультет: економічний

Розробник: к.е.н., доцент Нікітченко С.О.

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни

В процесі вивчення дисципліни студенти ознайомлюються з еволюцією виникнення поняття підприємництва. Розглядають функції і правовий статус підприємця. Визначають принципи та рушійні сили підприємницької діяльності. Вивчають основні форми організації підприємництва. Ознайомлюються з питаннями оподаткування бізнесу. Розглядають методичні підходи до розробки маркетингової діяльності. Будувати бізнес-модель підприємницької діяльності. Ознайомитися з основними методами управління витратами.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	«Бакалавр»	
Спеціальність	076 „ Підприємництво та торгівля ”	
Освітня програма	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов’язкова	
Загальна кількість годин	210	
Кількість кредитів ECTS	7	
Кількість змістових модулів	4	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	Курсовий проект	
Форма контролю	Залік, Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	2	2
Семестр	3,4	4
Лекційні заняття	60 год.	16 год.
Практичні, семінарські заняття	75 год.	14 год.
Самостійна робота	75 год.	180 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	8/6 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни є набуття знань про закономірності розвитку підприємницької діяльності, її економічну сутність та загальносуспільний зміст.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв’язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та

методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність працювати в команді.

ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК 10. Здатність діяти відповідально та свідомо.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

СК 3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.

СК 7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

ПРН 6. Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.

ПРН 7. Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати.

ПРН 13. Використання знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

ПРН17. Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

- повного терміну денної (заочної) форми навчання;
- скороченого терміну денної (заочної) форми навчання.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	тижні	усь-ого	у тому числі					усь-ого	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовий модуль 1. Еволюція підприємництва													
Тема 1. Ідея підприємництва. Теоретичні засади підприємництва.	1	7	2	2				10	2	1			
Тема 2. Етапи розвитку підприємницької діяльності	2	7	2	2				10	2	1			
Тема 3. Еволюція розвитку підприємницької діяльності від часів стародавнього світу і до середньовіччя	3	7	2	2				7					
Тема 4. Еволюція розвитку підприємницької діяльності від часів географічних відкриттів до початку промислової революції	4	7	2	2				7					
Тема 5. Еволюції розвитку підприємницької діяльності від часів промислової революції і до тепер	5	7	2	2				7					
Тема 6. Еволюції підприємницької діяльності в Україні від давніх часів і до XVII ст.	6	7	2	2				7					
Тема 7. Еволюція підприємництва в Україні у XVIII – XX ст.	7	7	2	2				7					
Самостійна робота 1							20						45
Разом за змістовим модулем 1	49		14	14			20	55	4	2	2		45

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	тижні	усь-ого	у тому числі					усь-ого	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовий модуль 2. Сутністнісна характеристика підприємницької діяльності													
Тема 8. Підприємство як основна організаційна структура підприємницької діяльності	8	6	2	2				9	1	1			
Тема 9. Нормативно-правове регулювання підприємницької діяльності	9	6	2	2				7					
Тема 10. Виробниче підприємництво	10	6	2	2				7,5	0,25	0,25			
Тема 11. Підприємництво у сфері торгівлі та посередницької діяльності	11	6	2	2				7,5	0,25	0,25			
Тема 12. Підприємництво у сфері фінансів	12	6	2	2				7,5	0,25	0,25			
Тема 13. Підприємництво у сфері страхування	13	6	2	2				7,5	0,25	0,25			
Тема 14. Біржова діяльність, як вид підприємництва	14	6	2	2				7					
Тема 15. Підприємництво у сфері надання консалтингових послуг	15	6	2	2				7					
Самостійна робота 2							17						45
Разом за змістовим модулем 2	56		16	16			17	60	2	2			45
Разом за третій семестр	105		30	30			37	115	4	4			90

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	тиж ні	усь- ого	у тому числі					усь - ого	у тому числі				
			л	п	ла б	інд	с.р.		л	п	ла б	інд	с.р.
Змістовий модуль 3. Побудова бізнес-моделі підприємства													
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Тема 16. Основні положення бізнес-планування підприємницької діяльності	1	7	2	3				9	1	1			
Тема 17. Бізнес-моделі, як інструмент планування та організації діяльності	2	7	2	3				9	1	1			
Тема 18. Формування ціннісної пропозиції клієнту	3	7	2	3				7					
Тема 19. Аналіз споживчого сегменту	4	7	2	3				7					
Тема 20. Побудова каналів реалізації	5-6	7	2	3				7					
Тема 21. Формування взаємовідносин з клієнтами	7	7	2	3				7					
Тема 22. Джерела грошових надходжень	8	7	2	3				7					
Самостійна робота 3							20						45
Разом за змістовим модулем 3	49		14	21			20	53	2	2			45

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	тижні	усь- ого	у тому числі					усь- ого	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовий модуль 4. Управління підприємницькою діяльністю													
Тема 23 Визначення ключових видів діяльності	9	12	2	4				7					
Тема 24. Ресурсне забезпечення підприємницької діяльності	10	10	2	4				7					
Тема 25. Роль партнерів у розвитку бізнесу	11	10	2	4				7					
Тема 26. Витрати та їх структура	12	10	2	4				7					
Тема 27. Оцінка ефективності підприємницької діяльності	13-14	12	4	4				7	1	1			
Тема 28. Реєстрація підприємницької діяльності в Україні	14-15	10	2	4				7	1	1			
Самостійна робота 4							18						45
Разом за змістовим модулем 4	56		16	24			18	42	2	2			45
Разом за четвертий семестр	120		30	45			38	95	4	4			90
Усього годин	210		60	75			75	210	8	8			180
Курсова робота з Підприємництва	60		-	-	-	-	-	60	-	-	-	-	-
Усього годин	60							60					

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1	Тема 1. Ідея підприємництва. Теоретичні засади підприємництва.	2
2	Тема 2. Етапи розвитку підприємницької діяльності	2
3	Тема 3. Еволюція розвитку підприємницької діяльності від часів стародавнього світу і до середньовіччя	2
4	Тема 4. Еволюція розвитку підприємницької діяльності від часів географічних відкриттів до початку промислової революції	2
5	Тема 5. Еволюція розвитку підприємницької діяльності від часів промислової революції і до тепер	2
6	Тема 6. Еволюція підприємницької діяльності в Україні від давніх часів і до XVII ст.	2
7	Тема 7. Еволюція підприємництва в Україні у XVIII – XX ст.	2
8	Тема 8. Підприємство як основна організаційна структура підприємницької діяльності	2
9	Тема 9. Нормативно-правове регулювання підприємницької діяльності	2
10	Тема 10. Виробниче підприємництво	3
11	Тема 11. Підприємництво у сфері торгівлі та посередницької діяльності	3
12	Тема 12. Підприємництво у сфері фінансів	2
13	Тема 13. Підприємництво у сфері страхування	2
14	Тема 14. Біржова діяльність, як вид підприємництва	2
15	Тема 15. Підприємництво у сфері надання консалтингових послуг	2
16	Тема 16. Основні положення бізнес-планування підприємницької діяльності	3
17	Тема 17. Бізнес-моделі, як інструмент планування та організації діяльності	2
18	Тема 18. Формування ціннісної пропозиції клієнту	2
19	Тема 19. Аналіз споживчого сегменту	2
20	Тема 20. Побудова каналів реалізації	3
21	Тема 21. Формування взаємовідносин з клієнтами	2
22	Тема 22. Джерела грошових надходжень	2
23	Тема 23. Визначення ключових видів діяльності	2
24	Тема 24. Ресурсне забезпечення підприємницької діяльності	2
25	Тема 25. Роль партнерів у розвитку бізнесу	2
26	Тема 26. Витрати та їх структура	2
27	Тема 27. Оцінка ефективності підприємницької діяльності	2
28	Тема 28. Реєстрація підприємницької діяльності в Україні	2

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	2
1	Ідея підприємництва. Теоретичні засади підприємництва.	2
2	Етапи розвитку підприємницької діяльності	2
3	Еволюція розвитку підприємницької діяльності від часів стародавнього світу і до середньовіччя	2
4	Еволюція розвитку підприємницької діяльності від часів географічних відкриттів до початку промислової революції	2
5	Еволюція розвитку підприємницької діяльності від часів промислової революції і до тепер	2
6	Еволюція розвитку підприємницької діяльності в Україні від давніх часів і до XVII ст.	3
7	Еволюція підприємництва в Україні у XVIII – XX ст.	3
8	Підприємство як основна організаційна структура підприємницької діяльності	3
9	Нормативно-правове регулювання підприємницької діяльності	3
10	Виробниче підприємництво	3
11	Підприємництво у сфері торгівлі та посередницької діяльності	3
12	Підприємництво у сфері фінансів	3
13	Підприємництво у сфері страхування	3
14	Біржова діяльність, як вид підприємництва	3
15	Підприємництво у сфері надання консалтингових послуг	3
16	Основні положення бізнес-планування підприємницької діяльності	3
17	Бізнес-моделі, як інструмент планування та організації діяльності	3
18	Формування ціннісної пропозиції клієнту	3
19	Аналіз споживчого сегменту	3
20	Побудова каналів реалізації	3
21	Формування взаємовідносин з клієнтами	3
22	Джерела грошових надходжень	3
23	Визначення ключових видів діяльності	3
24	Ресурсне забезпечення підприємницької діяльності	3
25	Роль партнерів у розвитку бізнесу	3
26	Витрати та їх структура	3
27	Оцінка ефективності підприємницької діяльності	2
28	Реєстрація підприємницької діяльності в Україні	2

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Етапи розвитку підприємницької діяльності	17
2	Розвиток підприємництва на українських землях XIX – XX ст.	20
3	Підприємництво у сфері торгівлі та посередницької діяльності	20
4	Оцінка ефективності підприємницької діяльності	18

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист практичних, розрахункових робіт та проектів;

7. Методи навчання:

- словесні методи – лекцію, розповідь-пояснення, бесіду, дискусія;
- наочні методи - ілюстрація, демонстрація;
- практичні методи: вправи, навчальна праця, практичні роботи, курсовий проект, реферати;
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо)

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

- екзамен;
- залік;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- командні проекти;
- реферати, есе;
- захист практичних робіт;
- презентації та виступи на наукових заходах
- інші види.

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
1	2	3
Модуль 1. Еволюція підприємництва		
Практична робота 1.	ПРН 2, 6, 7, 13, 17. Підприємництво і підприємець: сутність та особливості створення, розвитку та функціонування організаційних структур економічного змісту. Короткий огляд еволюції підприємництва. Огляд того, як далеко ми просунулися у розумінні природи та ролі підприємця в розвитку суспільства, що дає можливість уявити подальший розвиток подій у підприємницькій галузі	10
Практична робота 2.		10
Практична робота 3.		10
Практична робота 4.		10
Практична робота 5.		10
Практична робота 6.		10
Практична робота 7.		10
Самостійна робота 1.		17
Модульна контрольна робота 1.	Огляд розуміння місця і ролі підприємця в стародавньому світі. Зародження сучасного поняття підприємець. Відкриття Америки. Вплив відкриття парового двигуна. Розвиток ринкових відносин та формування капіталістичного укладу. Особливості торгівлі на українських землях від стародавніх часів і до періоду Гетьманщини Підприємництво на землях України за часів перебування у складі Західних та Східних Імперій. Етапи розвитку підприємницької діяльності	30
Всього за модулем 1		100

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 2. Сутнісна характеристика підприємницької діяльності		
Практична робота 8.	СК 3, 7; ПРН 2, 6, 7, 13, 17. Розуміти поняття, сутність та принципи торгівельного підприємства та посередництва. Знати методи та критерії вибору видів підприємницької діяльності. Знати специфіку підприємництва щодо здійснення торгівлі окремими товарами. Знати характеристику підприємництва у сфері надання кредитно-фінансових послуг. Розрізняти особливості діяльності основних фінансових посередників та фінансово-кредитних установ. Знати сутність та передумови здійснення підприємництва в сфері страхування. Розглянути еволюцію форм оптової торгівлі. Розуміти поняття бірж та її видів. Знати функції та учасників бірж. Розуміти організацію управління біржею та регулювання біржовою діяльністю. Розглянути особливості консалтингової діяльності в Україні.	5
Практична робота 9.		5
Практична робота 10.		10
Практична робота 11.		10
Практична робота 12.		10
Практична робота 13.		10
Практична робота 14.		10
Практична робота 15.		10
Самостійна робота 2.		
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 3. Побудова бізнес-моделі підприємства		
Практична робота 16.	СК 3, 7; ПРН 2, 6, 7, 13, 17. В темі наявний опис товарів і послуг, які представляють цінність для певного споживчого сегмента Ціннісні пропозиції - причина, чому клієнти віддають перевагу одній компанії перед іншою. Клієнти компанії. Суть сегментування ринку. Методика сегментування сегментування споживчого ринку «з нуля». Визначення доцільності співпраці з клієнтами. Розглянути основи побудови каналів реалізації. Канали розподілу товарів. Форми організації оптової торгівлі. Види роздрібної торгівлі. Основи збутової логістики. Розглянуто відносин, які встановлюються у компанії з окремими споживчими сегментами. Мотиви та типи взаємовідносин з клієнтом. Побудова особистих взаємовідносин з клієнтом. CRM-стратегія.	10
Практична робота 17.		10
Практична робота 18.		10
Практична робота 19.		10
Практична робота 20.		10
Практична робота 21.		10
Практична робота 22.		10
Самостійна робота 3.		20
Модульна контрольна робота 3.		30
Всього за модулем 3		100

Модуль 4. Управління підприємницькою діяльністю		
Практична робота 23.	ПРН 2, 6, 7, 13, 17. Описує дії компанії, які необхідні для реалізації її бізнес-моделі. Це найважливіші дії компанії, без яких її успішна робота неможлива. Описуються найбільш важливі активи, необхідні для функціонування бізнес-моделі. Ключові ресурси можуть бути матеріальними, фінансовими, інтелектуальними або людськими (персонал). Описується мережу постачальників і партнерів, завдяки яким функціонує бізнес-модель. Компанії будують партнерські відносини з різними цілями, і вони стають основою багатьох бізнес-моделей. Структура витрат - це витрати, пов'язані з функціонуванням бізнес-моделі. Блок описує найбільш суттєві витрати, необхідні для роботи в рамках конкретної бізнес-моделі. Формування системи КРІ. Використання моделі Дюпона. Вибір форми господарювання. Вибір системи оподаткування. Формування цілей і задач. Вибір КВЕДів діяльності та реєстрація підприємства. Алгоритм реєстрації підприємства.	10
Практична робота 24.		10
Практична робота 25.		10
Практична робота 26.		15
Практична робота 27.		15
Практична робота 28.		10
Самостійна робота 4.		
Модульна контрольна робота 4.		30
Всього за модулем 4		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	
Курсова робота		100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу та відредаговані згідно вимог
Політика щодо відвідування	відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1220>));
- Excel для бізнесу: лайфхаки, що пришвидшують роботу та знижують витрати - <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/excel-for-business/>;
- Право на бізнес: як залучати ресурси на власну справу - <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/pravo-na-biznes-zaluchennia-resursiv/>
- програма навчальної практики навчальної дисципліни відображена на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1220>.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Загальні правила складання бізнес-плану. URL: <http://gl.kr-admin.gov.ua/doc/econom/zagpravEK031018.pdf>
3. Закон України “ Про підприємництво ”. // поточна редакція — Редакція від 29.01.2020, підстава - 143-IX
4. Закон України “Про фермерське господарство” // Урядовий кур’єр , 28 серпня, 2003 р.
5. Ільчук М.М., Коновал І.А., Барановська О.Д. Бізнес-планування підприємницької діяльності К.: НУБіП України, 2024, 238 с. Рек. Вченою радою, протокол № 7 від 28.02.2024 р.
6. Методичні підходи до розробки бізнес-плану сімейного фермерського

господарства / [М.Й. Малік, О.Г. Шпикуляк, М.І. Кісіль, Р.Я. Корінець, В.М. Павлишинець]. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2023. 40 с.

7. Національний університет біоресурсів і природокористування України. веб-сайт. URL: <http://nubip.edu.ua>

8. Нікітченко С. Диверсифікація як стратегія сталого розвитку аграрних підприємств. Економічний аналіз. 2022. Том 32. № 4. С. 58-67. <https://doi.org/10.35774/econa2022.04.058>

9. Нікітченко С.О. Теоретичні основи формування економічної поведінки селянських господарств, як основа розвитку підприємництва на селі. № 11-12 (2022): АГРОСВІТ. – С.35-41. <https://nauka.com.ua/index.php/agrosvit/article/view/49/50>

10. Нікітченко, С., Степура, Л. (2022). Економічні засади несільськогосподарської діяльності фермерських господарств України ПРОДОВОЛЬЧІ РЕСУРСИ Т. 10 (2022), No 18 С. 248-256 <https://doi.org/10.31073/foodresources2022-18-24>

11. Нікітченко, С., & Степура, Л. (2022). Методичні підходи до формування стратегії диверсифікації сільськогосподарського виробництва в Україні. Економічний дискурс. 1(1-2). С. 64–73. <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2022-1-7>

12. Ilchuk, M., Nikitchenko, S., Sytnyk, O., & Pavlenko, V. (2023). Diversification of entrepreneurial activities in the agricultural sector of Ukraine's economy in the post-war period. *Ekonomika APK*, 30(4), 25-35. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202304025>

13. INNOVATIVE DEVELOPMENT OF UKRAINE'S ECONOMY // ФІНАНСОВО-КРЕДИТНА ДІЯЛЬНІСТЬ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ 2021 No 3 (38) <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3398> <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v3i38.237471>

14. Vitaliy Radko, Serhii Nikitchenko, Olesia Havryk, Oleksandra Nikolaevych, Olena Bohdanova, Economic socialization of entrepreneurship of rural territories to ensure the well-being of the population of Ukraine in "RIVISTA DI STUDI SULLA SOSTENIBILITA". 2022. 2/2022, P. 225-246, <https://ideas.repec.org/a/fan/rissri/vhtml10.3280-riss2022-002014.html>